

राज्यातील उपविभागाची पुनर्रचना करुन
राज्यामध्ये एकूण १८२ महसूल उपविभाग
निर्माण करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: प्राफेब-२०१०/प्र.क्र.२६/पुनर्बाधणी-३/म-१०
मंत्रालय, मुंबई
तारीख: ३० जुलै, २०१३

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: महसूल व वन विभाग संकीर्ण १००२/प्र.क्र.६६/(भाग-२)ई-८, दि. २० मार्च, २००६
- २) शासन अधिसूचना, महसूल व वन विभाग क्रमांक : प्राफेब २०१०/प्र.क्र.२६/पुनर्बाधणी-३/म-१०, दि. २६ जुलै, २०१३
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: महसूल व वन विभाग संकीर्ण २०१३/४८७/प्र.क्र.२७/अ-३, दि. ३० जुलै, २०१३.

प्रस्तावना -

क्षेत्रीय स्तरावरील महसूल कार्यालयांची पुनर्रचना व सक्षमीकरण करण्याच्या शिफारशी करण्यासाठी शासनाने श्री अ.ल. बोंगिरवार अभ्यासगटाची नियुक्ती केली होती. दि. २ फेब्रुवारी, १९८७ रोजी या अभ्यासगटाने अहवाल सादर करुन २ तालुक्यांकरीता एक उपविभाग निर्माण करुन, उपविभागीय अधिकाऱ्यांकडूनच सर्व प्रकारची महसूल कामे (भू-संपादनासह) करुन घेण्यात यावी अशी शिफारस केली होती. या समितीच्या शिफारसी नुसार प्रस्तुत केलेल्या प्रारूप अधिसूचनेवरील प्राप्त हरकती/ सूचना तसेच प्रशासकीय सुलभता विचारात घेऊन शासनाने राज्यात २ तालुका १ उपविभागीय कार्यालय निर्मितीची अधिसूचना दि. २६ जुलै, २०१३ रोजी निर्गमित केली आहे. या अधिसूचनेद्वारे राज्यात सद्यस्थितीत अस्तित्वात असलेल्या ११५ उपविभागांची फेररचना करुन ६७ नविन उपविभाग निर्माण करण्यात आले आहेत. भुसंपादनाचे काम देखिल याच उपविभागीय अधिकाऱ्यांकडे सुपूर्द होणार असल्याने नविन उपविभागांच्या संरचनेत विशेष भुसंपादन अधिकाऱ्यांची काही पदे स्वतंत्र शासन निर्णयान्वये समर्पित करणेत येत आहेत.

उक्त अधिसूचनेद्वारे अस्तित्वात येणारी कार्यालये प्रत्यक्षात कार्यान्वित करण्यासाठी कार्यालयीन जागा उपलब्ध करणे, अधिकारी/ कर्मचारी यांचा आकृतीबंध निश्चित करणे, फर्नीचर वाहने व इतर साहित्य उपलब्ध करुन देण्याबाबत व कार्यालयीन अभिलेखांचे हस्तांतर याबाबत राज्यातील सर्व जिल्ह्यात एकसूत्रता राहणेच्या दृष्टीने एकत्रित सूचना शासन स्तरावरुन देणे इष्ट असल्याने या संदर्भात पुढीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

१. **बैठक व्यवस्था (कार्यालयासाठी जागा):-** नव्याने अस्तित्वात येणारे उपविभागीय अधिकारी कार्यालयाचे मुख्यालय हे नागरिकांचे सोईचे दृष्टीने तसेच खालील कार्यालयाचे पर्यवेक्षणाचे दृष्टीने,

उपविभागाचे मुख्यालय असलेल्या तहसिल कार्यालयाचे इमारतीमध्ये कार्यान्वीत करणे अनिवार्य राहिल. जर तहसिल कार्यालयामध्ये पुरेशी जागा उपलब्ध नसेल तर तहसिल कार्यालयाच्या नजीकचे अन्य शासकीय कार्यालयाचे इमारतीमध्ये पुरेशी जागा उपलब्ध होत असल्यास ती घेऊन नविन कार्यालय सुरु करावे. तसेच नवीन कार्यालय स्थापन करण्यासाठी कार्यालयाची रंगरंगोटी, सुशोभीकरण, उदघाटन खर्च, प्रसाधन गृहे, विद्युतीकरण इत्यादि वरील खर्च कार्यालयीन खर्चाकरीता उपलब्ध करून दिलेल्या तरतुदीतून करण्यात यावा. शासकीय इमारतीमध्ये जागा उपलब्ध होत नसल्यास तहसिल कार्यालयाजवळ खाजगी जागा शासनाने विहित केलेली पध्दत अनुसरून उपलब्ध करून घ्यावी. मात्र, अशा परिस्थितीमध्ये शासकीय जागा उपलब्ध होण्याचे दृष्टीने नव्याने कार्यान्वीत होणाऱ्या उपविभागीय कार्यालयाचे इमारत बांधकामाचा प्रस्ताव तात्काळ पाठवून एका वर्षात बांधकाम होईल या दृष्टीने कार्यवाही करण्यात यावी.

२. फर्नीचर व इतर साधनसामग्री : नविन उपविभागीय कार्यालये अस्तित्वात येत असताना काही भूसंपादन अधिकारी कार्यालये बंद होणार असल्याने, बंद होणाऱ्या कार्यालयातील फर्नीचर, संगणक व इतर साहित्य नविन कार्यालयाकडे वर्ग करण्यात यावे. सदर फर्नीचर/ साहित्य विचारात घेऊन त्या व्यतिरिक्त आवश्यक फर्नीचर/साहित्य संगणक शासनाने पुरवणी मागणीद्वारे उपलब्ध करून दिलेल्या तरतुदीतून विहित कार्यपध्दती अनुसरून खरेदी करण्यात यावे. तो निधी पुरेसा नसल्यास जिल्हा सेतू समितीकडील कार्यालयीन खर्चासाठी अनुज्ञेय असलेला निधी विहित कार्यपध्दती अनुसरून वापरावा.

३. आकृतीबंध : शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्र.संकीर्ण १००२/प्र.क्र.६६/(भाग-२)ई-८, दि. २० मार्च, २००६ अनुसार अस्तित्वात असलेल्या उपविभागीय कार्यालयांचे लहान, मध्यम व मोठे उपविभाग असे वर्गीकरण करून त्या कार्यालयाचा आकृतीबंध निश्चित केलेला आहे. त्यानुसार

१. मोठ्या उपविभागाकरिता - ११ अधिकारी /कर्मचारी
२. मध्यम उपविभागाकरिता - १० अधिकारी /कर्मचारी
३. लहान उपविभागाकरिता - ०९ अधिकारी /कर्मचारी

नवीन संरचनेनुसार राज्यातील उपविभागांची संख्या १८२ होते. सध्या अस्तित्वात असलेले ११५ उपविभाग वजा जाता ६७ नविन उपविभाग निर्माण करणे आवश्यक आहे. आकृतीबंधानुसार उपविभागीय अधिकारी कार्यालयाकरीता १० पदे मंजूर आहेत. (उपविभागीय अधिकारी-१, अव्वलकारकून-२, लिपिक-टंकलेखक-३, लघुलेखक (नि.श्रे.)-१, वाहन चालक-१, शिपाई-२ मात्र दोन तालुक्यांचा एक उपविभाग झाल्याने भूसंपादनाची जबाबदारी उपविभागीय अधिकाऱ्यांवर सोपविण्याचे प्रस्तावित असल्याने अस्तित्वात असलेल्या मध्यम व मोठ्या उपविभागीय अधिकाऱ्यांच्या कार्यालयातील लिपिक-टंकलेखकाच्या ३ पदांपैकी एक पद कमी करून एक नायब तहसिलदाराचे पद निर्माण करण्यात येत आहे. अतिरिक्त ठरणाऱ्या लिपिकांची पदे नव्याने निर्माण करावयाच्या उपविभागांकडे वर्ग करण्यात येतील व नव्याने निर्माण करण्यात आलेल्या १८२ नायब तहसिलदारांची पदे प्रचलित कार्यपध्दतीनुसार निर्माण करून भरणेत येतील.

राज्यातील सर्व उपविभागांसाठी पुढे नमूद केलेल्या आकृतीबंधाप्रमाणे अधिकारी कर्मचारी / समर्पित केलेल्या विशेष भूसंपादन अधिकाऱ्यांच्या आस्थापनेवरील सर्व पदे या उपविभागातील समकक्ष पदावर गरजेनुसार समायोजित करावीत. विशेष भूसंपादन अधिकाऱ्यांची पदे संपूर्ण आस्थापनेसह

समायोजित केल्यानंतर उपविभागिय अधिकारी कार्यालयाच्या खालील तक्त्यातील आकृतीबंधानुसार पदे कार्यान्वित करण्यासाठी कमी पडणारी पदे प्रचलित कार्यपद्धतीचा अवलंब करुन भरणेत यावीत.

उपविभागीय अधिकारी कार्यालयाकडील पूर्वीचे कामकाज व आता नव्याने भूसंपादन अधिकारी यांचेकडील काम विचारात घेता पूर्वीचे अस्तित्वात असलेले सर्व उपविभाग व नव्याने अस्तित्वात येणारे उपविभाग या सर्वांसाठी खालीलप्रमाणे अधिकारी/कर्मचारी यांचा आकृतीबंध निश्चित करण्यात येत आहे. सबब दि. २० मार्च, २००६ च्या शासन निर्णयामधील परिच्छेद ३.३ व या शासन निर्णयातील परिशिष्ट २-देखील रद्द करुन आता सर्वच उपविभागांकरीता खालीलप्रमाणे आकृतीबंध निश्चित करण्यात येत आहे:-

तक्ता

अ.क्र.	पदनाम	पूर्वीचा मंजूर आकृतीबंधानुसार मंजूर पदे			सुधारीत आकृतीबंधा नुसार मंजूर पदे	शेरा
		मोठे	मध्यम	लहान		
१.	उपविभागीय अधिकारी	०१	०१	०१	०१	
२.	नायब तहसिलदार	०	०	०	०१	नव्याने पदनिर्मिती
३.	लघुलेखक (नि.श्रे.)	०१	०१	०१	०१	
४.	अव्वल कारकून	०३	०२	०२	०२	
५.	लिपिक	०३	०३	०२	०२	
६.	वाहन चालक	०१	०१	०१	०१	
७.	शिपाई	०२	०२	०२	०२	

४. नव्याने निर्माण करण्यात येणा-या उपविभागांकरीता उपविभागीय अधिकारी उपलब्ध करुन घेण्याच्या दृष्टीने राज्यातील काही भूसंपादन अधिका-यांची पदे समर्पित करण्याची कार्यवाही स्वतंत्र शासन निर्णयान्वये करण्यात येत आहे.

५. **अभिलेख हस्तांतरण :** नव्याने अस्तित्वात येणाऱ्या उपविभागीय कार्यालयातील त्या त्या तालुक्याशी संबंधित (स्वतंत्र असलेल्या संचिका) सर्व अभिलेख वर्ग करण्यात यावे. जे अभिलेख एकापेक्षा जास्त तालुक्याशी संबंधित असतील (सामाईक) त्या अभिलेखांची छायांकित सत्यप्रत नव्याने अस्तित्वात आलेल्या उपविभागीय कार्यालयास देऊन मुळ अभिलेख/संचिका मुळच्या उपविभागीय अधिकारी कार्यालयात ठेवण्यात यावी. ही सर्व कार्यवाही उपजिल्हाधिकारी दर्जाचे अधिकाऱ्यांचे नियंत्रणाखाली पथक नेमून बिनचूक पणे करावी व या कामावर जिल्हाधिकारी यांनी काळजीपूर्वक पर्यवेक्षण करावे.

६. **वाहने :** नव्याने अस्तित्वात येणाऱ्या उपविभागीय अधिकारी कार्यालयासाठी प्रत्येकी एक वाहन अनुज्ञेय आहे. परंतु सद्यस्थितीत निधीच्या उपलब्धते प्रमाणे पुढीलप्रमाणे ३३ वाहने उपलब्ध करुन देण्यात येत आहेत. या वाहनांच्या वापराबाबत विभागीय आयुक्तांनी आवश्यक त्या सूचना संबंधितांना द्याव्यात. तसेच उर्वरित ३४ उप विभागांसाठी शासनाकडून वाहने मंजूर होईपर्यंत प्रचलित कार्यपद्धती अनुसरुन भाडेतत्वावर वाहने उपलब्ध करुन द्यावीत.

- कोकण, नाशिक व पुणे विभाग - ६ वाहने प्रत्येकी
- अमरावती विभाग - २ वाहने
- नागपूर विभाग - ४ वाहने
- औरंगाबाद विभाग - ९ वाहने

७. **अन्य बाबी :** नव्याने अस्तित्वात येणाऱ्या उपविभागीय अधिकारी कार्यालयातील इतर आस्थापनाविषयक बाबी जसे तलाठी जेष्ठता, आंतरविभाग बदली इ. बाबतचे आदेश मंत्रालयातील संबंधीत कार्यासनांमार्फत निर्गमित करण्यात येतील.

८. राज्यात निर्माण करण्यात येणाऱ्या उपविभागीय अधिकारी कार्यालये स्थापन करण्याकरीता येणारा खर्च खालील लेखाशिर्षाखाली दर्शविण्यात यावा.

२०५३-जिल्हा प्रशासन---

(००)(९४) इतर आस्थापना

(०१) उप विभागीय आस्थापना

(०१) (०१) आयुक्त कोकण (२०५३ ०१६२)

०१, वेतन रु. ५२,३७,०००/-

१३, कार्यालयीन खर्च रु. ५,३१,२५,०००/-

५१, मोटार वाहने रु. ३६,००,०००/-

(अ) एकूण - रु. ६,१९,६२,०००/-

(०१) (०२) आयुक्त नाशिक (२०५३ ०१७१)

०१, वेतन रु. ५७,६१,०००/-

१३, कार्यालयीन खर्च रु. ५,२८,५७,०००/-

५१, मोटार वाहने रु. ३६,००,०००/-

(ब) एकूण - रु. ६,२२,१८,०००/-

(०१) (०३) आयुक्त पुणे (२०५३ ०१८२)

०१, वेतन रु. ५८,६६,०००/-

१३, कार्यालयीन खर्च रु. ५,२८,०३,०००/-

५१, मोटार वाहने रु. ३६,००,०००/-

(क) एकूण - रु. ६,२२,६९,०००/-

(०१) (०४) आयुक्त अमरावती (२०५३ ०१९१)

०१, वेतन रु. ५८,६६,०००/-

१३, कार्यालयीन खर्च रु. २,०५,५१,०००/-

५१, मोटार वाहने रु. १२,००,०००/-

(ड) एकूण - रु. २,७६,१७,०००/-

(०१) (०५) आयुक्त नागपूर (२०५३ ०२०६)

०१, वेतन	रु. ६८,०९,०००/-
१३, कार्यालयीन खर्च	रु. ३,३७,२०,०००/-
५१, मोटार वाहने	रु. ३४,००,०००/-
(इ) एकूण -	रु. ४,२९,२९,०००/-

(०१) (०६) आयुक्त औरंगाबाद (२०५३ ०२२४)

०१, वेतन	रु. ७९,८३,०००/-
१३, कार्यालयीन खर्च	रु. ७,९६,२२,०००/-
५१, मोटार वाहने	रु. ५४,००,०००/-
(फ) एकूण -	रु. ९,३०,०५,०००/-

एकूण - (अ) + (ब) + (क) + (ड) + (इ) + (फ) रु.३५,००,००,०००/-

यापुढे या योजनेवरील खर्च त्या त्या वर्षाच्या २०५३-जिल्हा प्रशासन या लेखाशिर्षाखाली मंजूर होणाऱ्या अनुदानातून भागविण्यात येईल.

९. सदरहू शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.२१६/व्यय-९, दिनांक ११ जुलै, २०१३ अनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

१०. सदरहू शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१३०७३०१२१८२४३८१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सोनलस्मित पाटील)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) सर्व विभागीय आयुक्त,
- २) सर्व जिल्हाधिकारी,
- ३) प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर,
- ४) प्रधान महालेखापाल (लेखा) लेखा परिक्षा, १/२, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर,
- ५) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई

- ६) निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई
- ७) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
- ८) वित्त विभाग, कार्यासन व्यय-९, अर्थ-६, वित्तीय सुधारणा-१, मंत्रालय, मुंबई
- ९) अवर सचिव / कार्यासन अधिकारी ल-४, ल-५, ल-७, ल-९, ई, ई-१, ई-२, ई-३, ई-३ (सेल), ई-४, ई-५, ई-७, ई-८, ई-१०, टी-१, टी-२, पीएसी, पीससी-१, ख, ब-१,
- १०) निवडनस्ती म-१०, महसूल व वन विभाग